

ירוק בעיניים
מאת: עודד שלומות

מי שומר על הגן?

לחברי "שומרי הגן", ארגון קהילה שבט, ברור שהם חלק מהטבע ואחראים לו ושייעודם הוא לתחזק את עולמו של הבורא. לראייתם, כשמוצאים בטבע ארוחה מזינה, מחסה ואש דולקת מותרים על הפחו, על הרגשת המחסור ועל חוסר הסיפוק לטובת אמון ושפע. השער האחרון לפשטות טבעית

את משפחת ישראלי וכמה מדריכים בשומרי הגן כבר פגשתי בנסיבות שונות. במסך השנים הצטלבו דרכיי עם עוד ועוד חברים משומרי הגן בטיולים, במפגשים ירוקים ובחזות פרמה קלצ'ר. הדבר המדליק אצלם הוא השילוב בין אקולוגיה מרקטית לרוחנית, או בין השכל ללב.

סבא אלברט

למני כמה שנים ישבו בני הזוג הישראלי בכפר קטן בסוויצ'אם (מדינה קטנה מצפון לברזיל) ולמדו קליעת סלים אצל סבא אלברט בן ה-82. אנשי הכפר כבר אימצו אוריינטציה מערבית-חומרית, והסתכלו על משפחת ישראלי כעל טיפוסים אויבים המתעקשים ללמוד טכנולוגיה שעברה מהעולם. אולם לבסוף הם התחילו לגלות התעניינות בעקבות המערביים. "בכפר זה התחדדה אצלי מאוד שאילת המטמנות של הקדמה", אומר ישראלי.

הרחוק ופיתח סדנאות הישרדות למנהלים ("אז הייתה טעות. היום אני מאמין בחיים ולא בהישרדות"). בשנת 1985, בעקבות ספר שקרא, הגיע ישראלי לארצות הברית למסע הניחות ברוח אינדיאנית אצל **טום בראון ג'וניור** והתחבר למיומנויות חיים ולרוח של לקטיים ציידים. בתחילת המילניום חזר ארצה עם אשתו (היום בנפרד) ועל שני ילדיהם, והקים את שומרי הגן, ארגון קהילה שבט של מאות חברים, המשתתפים במערכת ענפה של הדרכות, של קורסים ושל פעילות בכל הארץ. ההשראה לשם הגיעה מספר בראשית, פרק ב' פסוק 15: "ויקח אלוהים את האדם ויניחהו בגן עדן לעובדה ולשומרה". לדברי ישראלי, לאנשי תרבויות האדם היה ברור שהם חלק מהטבע ואחראים לו, ושייעודם הוא לתחזק את עולמו של הבורא ולהיות שומרי הגן.

למני הרבה שנים הדרכתי טיולים בסיני, מספר **עופר ישראלי**. "שמתי לב שמתודות ההדרכה הקלאסיות והעברת ידע גיאולוגי ושמות של צמחים לא עזרו לי לחבר את המטיילים עם המקום. חיפשתי דרך לעבוד יותר עם הלב ופחות עם הראש. התחלתי לעשות לחברה תרגילי הקשבה לשקט ולמשיש של סלים, והמצאתי אגדות על הנוכחים בלילה. כך גיליתי את היעילות של התחברות למוקם. כעבור שנים, כשפגשתי את הידע של האינדיאנים ואת מורשתם, הבנתי את עומק ההשפעה של שהייה בטבע ואז גם הקמתי את שומרי הגן".

לעובדה ולשומרה

ישראלי, 51, התמרנס בעבר בעיקר ממוזיקה וחי תקופה ארוכה בהולנד, למד תרפיה, עסק בתורות רוחניות מהמזרח

"הם היו בדיק בנקודת המעבר מחברה שבטית-מסורתית לעולם המערבי-צרכני. אחד הביטויים למעבר היה בניית פחונים 'מודרניים' במקום בקתות הקש והבון שהיו מבודדות היטב מהחום הכבד וספגו את רעש הגשם הטורפי. יכולו לראות בסאב איך הם הופכים מאנשים השמחים בחלקם והחיים בהרמוניה יחסית עם הסביבה ועם חבריהם, לאנשים תחרותיים, שהביטוי שלהם לעושר הוא גג פח מכוער, מחסם ומרעיש שאינו שייך למקום. כך הם הפכו מאנשים עשירים לעניים".

לדברי ישראלי, סבא אלברט היה האחרון בכפר שידע את מלאכת הקליפה המסורתית של מסגנת הקאסווה (שורש מאכל), שבעזרתה אפשר לסחוט את הרעל מהשורש כדי לאוכלו. כשהוא יסות עלול ללכת לאיבוד ידע של אלפי שנים. סינדרום גגות הפח והידע האבוד של סבא אלברט הביא את ישראלי להבנה שהאינדיאנים לא ימשיכו לשמר ידע וטכנולוגיה, ושרק תלמידים מסוגו, מערביים שיצאו מהמרוץ החומרי, יוכלו להיות מעבירי הלמיד או שומרי הגן.

ייעוד אישי ואנושי

"בשומרי הגן אנחנו לומדים ומלמדים מיומנויות של לקטים ושל ציידים כמו ייצור כלים מאבן ומעץ, הדלקת אש, בניית מחסה, ליקוט צמחי מאכל, גששות, הכנת נעליים ובגדים וכדומה", מספר ישראלי, "אף על פי שאותן מיומנויות אינן נדרשות לחיים בעולם המודרני, הן יכולות להיות השער האחרון למשורה בסיסי ואמיתי. הן הצהרה שאיננו חלק מתרבות הצריכה המערבית, הבנויה על פחד, על תוקפנות, על יוהרה ועל אגואיזם, הנובעים מתחושת חוסר סיפוק מתמדת או שאין מספיק או שלא יהיה מספיק, ומותר לעשות הכל בלי להתחשב בסביבה ובאחרים. תחושת חוסר הסיפוק היא אחד הגורמים המשפיעים ביותר על תרבות הצריכה וההשחטה.

"ברגע שיוצאים מהסביבה התחרותית הזו, בתחילה אפילו רק באופן התנסותי וחוויתי, ולומדים שיש ארוחת צהריים מלאה וטעימה בתוך החורש והאחו, שאפשר למצוא או להקים מחסה בכל

מקום, שאפשר להדליק אש על ידי חיכוך מהיר של שני בעץ ושיש מכל טוב, מתחברים למצב של אמון במקום פחד, ולשכנע במקום מחסור. זאת הטרגספורמציה הרוחנית שאנחנו מנסים להביא לעולם. האקולוגיה איננה רק הפחתת צריכה או מיחזור, אלא הבנה עמוקה ורחבת של היותנו חלק מהטבע והאנשים, הנמצאת בכל מקום. 'אנחנו מתרגלים, למשל, גששות. בתחילה מזהים ליוזה בעל חיים שייכות העקבות, מה גילו ולתיכן הלך. ברמה גבוהה יותר של גששות אפשר להתבונן בעקבות ולהתחבר לרוח של בעל החיים עצמו, מה ללכת אחריו בלי להסתכל על העקבות.

"ככל שהייתי לבדי ביער, התנתק חבל הסבך לתרבות המערבית, והיער החל להאזן לי. אם מאתגרתים לכוחות הטבע היחידים מחייבות הדדית, הדבר עובד במצי הביתיים. התרבות המערבית חושבת שהיא מעל הטבע, ולכן גם הולכת לאבדון ולהשמדה עצמית. רק חיבור חדש לטבע יכול להביא את האנושות או את היחידים שירצו בכך לדרך חדשה של דיפוזי ולמצאת הייעוד האנושי והאישי".

פעולה "נכונה"

לדברי ישראלי, כשפעלים בצורה נכונה, מופיעים הביטוי החיובי והתועלת של הפעולה, ואילו בפעולה שלילית מקבלים תוצאות הרסניות. מי שנמצא ומכיר את העלמות הטבעיים, רגיש באופן מיוחד לידע ולהכרה האלו. למשל, אדם שאינו קשור לכוחות הטבע ורוצה ליצור לעצמו קשת חדשה, יחפש את העץ הקרוב ביותר ויכרות את הענף הישר והטוב ביותר, ולעתים את כל העץ, ובכך יהרוס אקולוגיה שלמה. לעומת זאת, האינדיאני יבקש קודם מהרוח הגדולה שתנחה אותו מה לעשות. לאחר מכן הוא ילך ליער ויסצא עץ שענפיו גדלים לכל הכיוונים, יבקש ממנו סליחה, יכרות אותו ויכין לעצמו קשת. באותה הזדמנות שהכין את הקשת, הוא גם דילל את היער ונתן לעצים האחרים מרחב גידול. אולי תופתעו לדעת גם שהקשת האינדיאנית טובה הרבה יותר משום שלעץ הגדל ביער ושהזרז

לצמוח כדי להגיע לאור, יש יותר טבעות גידול וזיכרון חזק יותר", מסביר ישראלי. "לעומת זאת, הקשת מהענף העבה והישר תאבד מהר את הזיכרון ואת הגמישות שלה, ובעליה יאלץ לכרות עץ נוסף".

ישראלי נותן דוגמה נוספת: "האדם הלבן יצוד את האייל הגדול בעדר, כדי שיהיה לו הרבה בשר ומתוך אגו ורצון לשים את הראש המפוחלץ על הקיר. לעומת זאת, האינדיאני יצוד את האייל החלש. בטווח הארוך האדם הלבן יחליש מאוד את העדר עד כדי כיליון, ואילו האינדיאנים דווקא ישיבחו את העדר".

אינדיאנים באקדמיה

לשומרי הגן יש כמה פעילויות וקורסים: מבוא, מדריכים, מנהלים, מסע חוון, נוער ומשפחות, תיאטרון ועוד. בימים אלו נכנסו שומרי הגן גם להדרכה אקדמאית במסגרת מכללת אוהלו בקצרין בלימודי מורים לטבע ולמדעים. זהו מסלול תלת שנתי ייחודי המקנה לבוגריו תואר ראשון בהוראת מדעים המוכר על ידי המועצה להשכלה גבוהה, תעודת הוראה המוכרת על ידי משרד החינוך, תעודת מדריך של שומרי הגן ותעודת מתכנן פרמקלצ'ר. לדברי ישראלי, בכוננת שומרי הגן להקים בעתיד גם בית ספר ומסגרות חינוכיות שישאבו את ערכיהם ואת תכנית הלימודים שלהם מהידע ומהניסיון שהצטברו אצלם.

יעל ישראלי מציינת כי מעבר לידע, בשומרי הגן משמרים את האספקטים השבטיים-קהילתיים על ידי מפגשים בימים פתוחים, בחגיגות טבע בט"ו בשבט, באירוע שנתי מרכזי באביב ובציון חגי עונות השנה - ביום הארוך בשנה, ביום הקצר ביותר ובשני ימי השוויון, שבהם אורך היום ואורך הלילה שווים. לדבריה, מפגשים אלו הם חלק מהותי מקהילה תומכת, מפרגנת, לומדת ומשתפת. הגם ששומרי הגן מפוזרים בארץ (בעבר רבים מהם התגוררו באזור חוף הכרמל, שם גם מתקיימות מרבית הפעילויות) ועוסקים במלאכות ובפרנסות שונות, הם מנסים לשמר ולחזק את רעיון השבטיות. ●